

Ügyszám: NAIH/2018/1140/5/V.

Bódis József
államtitkár

Emberi Erőforrások Minisztériuma
Oktatásért Felelős Államtitkárság

Budapest
Szalay u. 10-14.
1055

Tisztelt Államtitkár Úr!

A Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatósághoz (a továbbiakban: Hatóság) közérdekű bejelentés érkezett a felsőoktatási intézmények személyazonosító okmányok másolásával kapcsolatos adatkezelése miatt.

A Hatóság köszönettel megkapta az Oktatásért Felelős Államtitkárság (továbbiakban: Államtitkárság) felsőoktatási intézmények adatkezelésével kapcsolatos szakmai álláspontját. Az Államtitkárság a Hatóság álláspontjával megegyezően azon az állásponton van, hogy a nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény (továbbiakban: Nftv.) 18-19. §-ának megfelelően kezelhetnek személyes adatokat, azonban jogszabályi felhatalmazás hiányában a személyazonosító okmányokról másolat nem készíthető.

A vizsgált időszakban az információs önrendelkezési jogról és információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény (továbbiakban: Infotv.) határozta meg az adatkezelésre vonatkozó általános szabályokat. Az Infotv. 3. § 10. pontja szerint adatkezelésnek minősül az adatokat tartalmazó dokumentumról, mint adathordozóról történő másolatkészítés, illetve ezeknek a másolatoknak a bekérése is. Az okiratmásolatok kezelésének kapcsán kötelező adatkezelés esete nem állapítható meg és jogalapjaként a Hatóság álláspontja szerint az érintett hozzájárulása az önkéntesség hiánya miatt nem hivatkozható érvényes jogalapként.

Az Infotv. 4. §-a szerint a jogszerű adatkezelés feltétele a célhoz kötöttség és szükségesség elvének való megfelelés is. Eszerint csak olyan személyes adat kezelhető, amely az adatkezelés céljának megvalósulásához elengedhetetlen, és a cél elérésére alkalmas. Azonban az ilyen adat kezelésére is csak a cél megvalósulásához szükséges mértékben és ideig kerülhet sor. Ezen alapelv figyelembe vétele szavatolja, hogy az adatkezelés céljára tekintettel csupán a legszűkebb, indokolt adatkör kezelésére kerüljön sor. Ez azt is jelenti, hogy nem gyűjthetőek olyan személyes adatok, amelyek az adatkezelés céljának elérésére nincsenek hatással.

Az Alkotmánybíróság több határozatában rámutatott arra, hogy ha az információs önrendelkezési alapjogot érintő korlátozás kényszerítő ok nélkül történik, vagy egyébként az nem áll összhangban az elérni kívánt céllal, azaz nem elkerülhetetlen, akkor az alapjog lényeges tartalmát érintő sérelem megállapítható.

Az adatalanytól csak olyan adat közlése kérhető, amely személyhez fűződő jogát nem sérti, és a jogviszony létesítése, teljesítése vagy megszűnése szempontjából lényeges. A célhoz kötöttség elvének megfelelően ez azt jelenti, hogy a felsőoktatási intézmények adatkezelése csak akkor

tekinthető jogszerűnek, ha az általuk gyűjtött adatok kezelésének szükségszerűségét bizonyítani tudják.

A Hatóság álláspontja szerint azonban a felsőoktatási intézmények okmánymásolási gyakorlata nem felelt meg az Infotv. előírásainak, mert még az érintettek érvényes hozzájárulása mellett is a célhoz kötött adatkezelés elvébe ütközött volna az okmánymásolat gyűjtésével járó adatkezelés.

A bemutatott érvényes, személyazonosító okmányban szereplő személyazonosító adatokat a dokumentum közhiteles voltára tekintettel másolatkészítés nélkül is el kell fogadni. Számos korábbi adatvédelmi biztos, majd hatósági állásfoglalás leszögezte, hogy a személyazonosság igazolására alkalmas hatósági igazolványról készített másolat nem rendelkezik bizonyító erővel arról, hogy hiteles másolata egy érvényes hatósági okmánynak, és nem alkalmas a személyazonosság megállapítására sem. A fényképes igazolvány személyazonosítás céljából való bemutatása felel meg a hatályos jogszabályi rendelkezéseknek, a másolatok kezelése nem felel meg a célhoz kötöttség és az adattakarékosság követelményének.

A hallgató által bemutatott és a felsőoktatási intézmény munkatársai által szemrevételezett okmányokból rögzített személyes adatok helyességének utólagos ellenőrizhetősége önmagában nem tekinthető olyan jognak vagy kötelezettségnek, amely az adatkezelés jogszerűségét igazolhatná. A bemutatott érvényes hatósági igazolványokban szereplő adatokat a dokumentumok közhiteles voltára tekintettel másolatkészítés nélkül is el kell fogadni.

A Hatóság álláspontja szerint a szükségesség-arányosság szempontrendszer alapján az okmányokkal végzett jogszerű többletintézkedés lehet például az, ha az adatkezelő ügyintézője egy nyilatkozat kitöltését kéri az érintettől arról, hogy mely hatósági okmányát mutatta be. Továbbá alkalmazható a „négy szem elve” is, amikor egy másik ügyintéző vagy az ügyintéző felettese is megtekinti az érintett által bemutatott okmányt, és ő is megerősíti a személyazonosságot és a rögzített adatok pontosságát. Kevésbé korlátozza a magánszférát egy feljegyzés készítése vagy egy nyilatkozat kitöltése, mint az okmányok másolása. A Hatóság szerint a másolat készítése nem tekinthető a magánszféra arányos korlátozásának más, hasonlóan hatékony intézkedésekhez képest. A Hatóság megjegyzi, hogy kényelmi szempontok vagy „gyorsabb ügyintézés” szintén nem indokolhatják a másolat készítését.

2018. május 25. napjától az új általános adatvédelmi rendelet¹ (továbbiakban: Rendelet) határozza meg az alapvető adatkezelési szabályokat az Európai Unió tagállamaiban, így Magyarországon is. A Hatóság a vizsgálatot **lezárja**, de egyúttal felhívja a figyelmét arra, hogy a felsőoktatási intézmények által folytatott adatkezeléseknek meg kell felelnie a Rendelet rendelkezéseinek². Ezzel összefüggésben elsősorban, de nem kizárólagosan, az alábbi rendelkezések figyelembe vételét tartom indokoltnak:

A Rendelet 4. cikk 2. pontja alapján adatkezelésnek³ minősül a személyes adatokon vagy adatállományokon végzett bármely művelet vagy műveletek összessége. Így az adathordozóról készült másolatkészítés, illetve ezeknek a másolatoknak a bekérése is.

¹ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/679 rendelete (2016. április 27.) a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK iránylev hatályon kívül helyezéséről (általános adatvédelmi rendelet)

² A (171) preambulum bekezdése értelmében a rendelet alkalmazásának időpontja előtt megkezdett adatkezeléseiket összhangba kell hozni a rendelettel.

³ 2. „adatkezelés”: a személyes adatokon vagy adatállományokon automatizált vagy nem automatizált módon végzett bármely művelet vagy műveletek összessége, így a gyűjtés, rögzítés, rendszerezés, tagolás, tárolás, átalakítás vagy megváltoztatás,

Bármely adatkezelés jogszerűségének megítélésével kapcsolatban az általános adatvédelmi rendelet alapvető rendelkezéseit is figyelembe kell venni.

A Rendelet 5. cikk (1) bekezdésének c) pontja adattakarékosság elveként nevesíti azt az alapvetőt, mely szerint személyes adatok megfelelőek és relevánsak kell, hogy legyenek az adatkezelés céljához képest, továbbá a szükségesre kell korlátozódniuk.

A Rendelet 5. cikk (1) bekezdésének b) pontja tartalmazza a célhoz kötöttség követelményét. Eszerint személyes adatok gyűjtése csak meghatározott, egyértelmű és jogszerű célból, és az adatok kezelése csak e célokkal összeegyeztethető módon történhet.

A Rendelet (39) preambulumbekkezdése és a 13. cikk is hangsúlyozza, hogy az adatkezelés céljáról megfelelő tájékoztatást kell adni, és az adatkezelés konkrét céljainak explicit módon megfogalmazottnak és jogszerűeknek, továbbá már az adatgyűjtés időpontjában meghatározottnak kell lenniük.

A Rendelet 6. cikk (3) bekezdése szerint a 6. cikk (1) bekezdés c)⁴ és e)⁵ pontjában meghatározott adatkezelések (ún. kötelező adatkezelések) esetében a jogalapot uniós jog, illetve azon tagállami jog szerint kell megállapítani, amelynek hatálya alá az adatkezelő tartozik. A jogalap meghatározása mellett a jogalkotó többek között az alábbi követelményeket határozhatja meg az adatkezelést szabályozó jogi aktusban:

- az adatkezelés jogszerűségére vonatkozó általános feltételek;
- az adatkezelés tárgyát képező adatok fajtái;
- az érintettek köre;
- az adattovábbítás címzettjei;
- az adattárolás időtartama és az adatkezelési műveletek köre;
- az adatkezelés céljára vonatkozó korlátozások.

Az Infotv. 5. § (3) bekezdése alapján is a kötelező adatkezelés esetén a kezelendő adatok fajtáit, az adatkezelés célját és feltételeit, az adatok megismerhetőségét, az adatkezelő személyét, valamint az adatkezelés időtartamát vagy szükségessége időszakos felülvizsgálatát az adatkezelést elrendelő törvény, illetve önkormányzati rendelet határozza meg.

Ez azt jelenti, hogy ha az adatkezelés uniós vagy tagállami jogi aktuson alapul, az adatkezelő csak olyan és annyi személyes adatot igényelhet az érintettől, amennyit e jogi aktusban biztosított felhatalmazás alapján kezelhet. A felsőoktatási intézmények adatkezelése terjedelmének szükségességét ezen esetekben a jogalkotó már felmérte azon az adatkezelők jogszerűen nem terjeszkedhetnek túl.

Az Nftv. 3. mellékletének I/B. pontja sorolja fel, hogy a felsőoktatási intézmény a hallgató mely adatait tarthatja nyilván. Tehát többek között a hallgatói jogvisztonnyal összefüggő adatokat, a hallgató azonosító számát, társadalombiztosítási azonosító jelét, hallgató adóazonosító jelét, az adatokat igazoló okiratok azonosítására szolgáló adatokat. Az okmányok azonosítására szolgáló adatnak az okmány megnevezése és az okmány azonosítója minősül, azonban a

lekérdezés, betekintés, felhasználás, közlés továbbítás, terjesztés vagy egyéb módon történő hozzáférhetővé tétel útján, összehangolás vagy összekapcsolás, korlátozás, törlés, illetve megsemmisítés;

⁴ A 6. cikk (1) bekezdés c) pontja szerint jogszerű az adatkezelés, ha az „az adatkezelőre vonatkozó jogi kötelezettség teljesítéséhez szükséges”.

⁵ A 6. cikk (1) bekezdés e) pontja szerint jogszerű az adatkezelés, ha „közérdekű vagy az adatkezelőre ruházott közhatalmi jogosítvány gyakorlásának keretében végzett feladat végrehajtásához szükséges”.

személyazonosító okmányok és a lakcímgazolvány másolatainak gyűjtése túlterjeszkedik azon az adatkörön, melyek kezelésére a felsőoktatási intézményeket, mint közérdekű adatkezelőket a jogalkotó feljogosította.

A fentiek alapján tehát a hatályos jogszabályi felhatalmazás alapján az egyetemek az Nftv.-ben felsorolt adatokat kezelhetik. Ezzel szemben az okmányon más egyéb személyes adatok is szerepelnek, mint például fénykép, aláírás, személyi azonosító, melyekre nem terjed ki a kötelező adatkezelés hatálya. Tehát a felsőoktatási intézmények a személyazonosság megállapítása vagy a rögzített adatok pontosságának ellenőrzése céljából sem másolhatják le a személyazonosító okmányokat és a személyi azonosítót igazoló hatósági igazolványt.

A hallgatók személyazonosítása kizárólag a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvényben meghatározott személyazonosság igazolására alkalmas hatósági igazolvány valamelyikének bemutatásával vagy a személyazonosító jel helyébe lépő azonosítási módokról és az azonosító kódok használatáról szóló 1996. évi XX. törvényben (továbbiakban: Szaz.tv.) meghatározott valamely azonosítási mód alkalmazásával történhet.

A személyi azonosító kezelésére a hallgató azonosításának céljából többletinformációként a már meglévő, az intézmények által kezelt személyes adatok mellett nincs lehetőség, akkor sem, ha a személyi azonosító kezeléséhez a hallgató előzetesen írásban formálisan hozzájárult, hiszen a hozzájárulás önkéntessége, mint e jogalap mellőzhetetlen ismérve, nem állapítható meg. Tehát ebben az esetben választaniuk kell a Szaz.tv. 4. § (1) bekezdés előírásai alapján felkínált személyazonosítási módok közül, azokat pedig a (2) bekezdésre tekintettel egyidejűleg nem alkalmazhatják ugyanazon célból.

Az Nftv. 2. § (2) bekezdése szerint a felsőoktatás működtetése az állam, a felsőoktatási intézmény működtetése a fenntartó feladata. Ez szolgál alapul arra, hogy a 16/2018. (VII. 26.) EMMI utasítás alapján az Államtikárság feladata az állami felsőoktatási intézmények fenntartói irányításából eredő feladatok ellátása. Az Nftv. 73. § (3) bekezdése kimondja, hogy a fenntartó ellenőrzi a felsőoktatási intézmény gazdálkodását, működésének törvényességét, hatékonyságát.

Tekintettel arra, hogy az okmányok másolása több egyetemet is érint, a Pécsi Tudományegyetemet, a Semmelweis Egyetemet, a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemet, illetve az Eötvös Lóránd Tudományegyetemet, így a jogsérelem orvoslása hatékonyabban megtörténhet a fenntartó ellenőrzésével.

A fentiek alapján tehát a Hatóság az Infotv. 56. § (3) bekezdés alapján **felkéri** az Államtikárságot, hogy vizsgálja felül a felsőoktatási intézmények adatkezelési gyakorlatát, és szólítsa fel a felsőoktatási intézményeket, hogy megfelelő jogalap alapján, az általános adatvédelmi rendelet szabályainak megfelelően kezeljenek személyes adatokat. A jogszerű adatkezelés megteremtése érdekében tett intézkedésekről kérem, szíveskedjen írásban tájékoztatni a Hatóságot.

Budapest, 2018. augusztus „ ”

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila
elnök
c. egyetemi tanár